

PLA D'ACTUACIÓ DEL PARC DE MONTJUÏC

SESSIÓ PARTICIPATIVA DEL PLA D'ACTUACIÓ DEL PARC DE MONTJUÏC AMB ARQUITECTES

18/01/19

**SESSIÓ PARTICIPATIVA DEL PLA D'ACTUACIÓ DEL
PARC DE MONTJUÏC AMB ARQUITECTES**

Seu del *Col·legi d'arquitectes de Catalunya a Barcelona*,

Plaça Nova, 5, 08002 Barcelona

18/01/19

Assistència

Taula:

Sandra Bestraten (Presidenta del COAC, demarcació de Barcelona)

Xavier Martín (*Responsable del Parc de la Muntanya de Montjuïc*)

Mar Santamaria (300,000Km/s)

Fila 0:

Fernando Álvarez (Director del Màster de Restauració de Monuments)

Joan Forgas (Arquitecte)

Pol Font (Direcció de Model urbà)

Martí Abella (Institut municipal d'urbanisme)

Ricard Fericgla i Aurelio Monterde (Arquitectes Sants-Montjuïc)

Dominique Tomasov (Arquitecta especialitzada en patrimoni jueu)

Juan Carlos Rodríguez (Arquitecte, Teatre dels sentits)

Ana Ramos (Presidenta de la Fundació Mies van der Rohe)

Assistents

Aproximadament 50 arquitectes

1. Introducció

S'inicia la sessió amb la paraula de la **Sandra Bestraten** (Presidenta del COAC, demarcació de Barcelona). Es valora Montjuïc com Pulmó d'oxigen de Barcelona. Un Montjuïc complex amb una història molt variada. Remarca la importància d'afrontar una mirada integral de la muntanya recuperant camins que han quedat tallats amb el pas del temps, com per exemple els camins tallats per la ronda.

També es recorda la importància de l'època del barraquisme per la muntanya i la possibilitat de realitzar un museu del barraquisme a la Marina per tal de no oblidar aquest moment de la història de la muntanya.

2. Fases del procés de redacció del Pla d'Actuació

En **Xavier Martín** comença la presentació del procés amb una contextualització del Pla d'Actuació que s'està desenvolupant actualment. S'explica que l'any 2014 es va dur a terme una Modificació del Pla General Metropolità (MPGM 2014) en l'àmbit del Parc de Montjuïc. Aquesta Modificació del Pla és actualment el document urbanístic que s'ha pres com a referència a l'hora de desenvolupar el nou Pla. Per tant, la finalitat d'aquest últim no és substituir la Modificació, sinó desenvolupar i prioritzar les actuacions previstes en aquesta, així com desenvolupar noves línies de treball que en la MPGM 2014 no es contemplen.

Es comenta que després de la seva aprovació, l'aplicació de la MPGM 2014 va quedar paralitzada en molts aspectes. Sí que es destaca la desafectació de la Satalia i la no construcció de nous equipaments al Parc, aspectes que estipulava la Modificació i que han estat implementades.

Aquest nou Pla d'Actuació ha d'adequar-se als límits de la MPGM. El document ha de desenvolupar i prioritzar el que s'estableix a la Modificació, però sempre dins del marc que aquesta estableix.

El gener del 2018 es va reunir el Consell del Parc, en el qual es presentà el plantejament del procés participatiu, i on s'acordà que aquest comptaria amb tres fases: **la primera** destinada a recollir les aportacions del personal tècnic del municipi, **la segona** destinada a les entitats i operadors que formen part del Consell del Parc, i **una tercera** oberta a la ciutadania en general dels barris limítrofs i del conjunt de la ciutat.

El procés participatiu obert al conjunt de la ciutadania es desenvoluparà des de dos canals de participació: el primer de caràcter presencial, a través de sessions de debat territorials i monogràfiques i el segon des de la plataforma digital decidim.bcn.

3. Presentació de la Plataforma Decidim

En **Xavier Martín** mostra la pàgina web de la plataforma Decidim, comentant cada una de les pestanyes que actualment estan disponibles.

El procés: pestanya on es pot trobar tota la informació relacionada amb el desenvolupament del procés participatiu. En aquest espai es pot consultar també tota la documentació que s'ha anat generant al llarg del mateix durant els darrers mesos. En aquest sentit, es recomana especialment llegir les actes de les sessions participatives que ja s'han realitzat.

El Pla d'Actuació: pestanya on es poden consultar les idees força i les línies de treball que estructuraran el Pla d'Actuació del Parc, i que han estat desenvolupades a partir de les aportacions realitzades al llarg del procés participatiu.

Trobades: informació sobre totes les convocatòries informatives i participatives que s'han realitzat i que es realitzaran en el marc del procés de participació per a l'elaboració del Pla d'Actuació.

Propostes: a la pestanya de propostes estan penjades les propostes que s'han realitzat al llarg de les fases prèvies del procés participatiu, i les penjades des del grup redactor del Pla com a 'propostes oficials'. També es poden afegir encara noves propostes.

Es remarca que s'han creat tots els espais possibles i necessaris per a recollir degudament totes les aportacions. La voluntat és recollir totes les aportacions que s'hagin de fer relacionades amb el parc.

4. Presentació de les línies força

A continuació la **Mar Santamaria** fa un petit resum de les línies força principals sorgides de les primeres fases de redacció del pla.

1. Un parc pel veïnat i amb projecció de ciutat: potenciar l'activitat comunitària de Montjuïc

Ordenar i racionalitzar l'oferta de la muntanya.

- Pacte per a la reducció del nombre d'actes.
- Fixar un nombre d'actes anuals màxim que talli Av. Maria Cristina
- Elaborar un document de bones pràctiques per als operadors dels actes
- Impulsar el Pla Estratègic de l'Anella per obrir les instal·lacions a la ciutadania

Millorar la comunicació de la muntanya: interna i externa.

- Millorar la informació interna per a programadors i operadors
- Millorar la comunicació externa amb la ciutadania
- Millorar la comunicació externa amb els veïns i veïnes
- Millorar la informació in-situ al parc

Generar i enfortir els vincles entre la muntanya i la ciutat.

- Impulsar mesures coordinades amb veïns i comerciants per potenciar els equipaments de la muntanya.
- Reforçar la programació dels equipaments per atreure la ciutadania de Barcelona
- Potenciar la pràctica esportiva a la muntanya
- Integrar la oferta cultural de la muntanya amb programes de fidelització existents.
- Dissenyar programes educatius per donar a conèixer Montjuïc a les escoles (CRP)
- Promoure els criteris de ciutat jugable a la muntanya
- Promoure la visió de gènere en els nous projectes així com a les actuacions de manteniment i millora.

2. Un parc d'espais diversos: recuperació de la muntanya com a gran pulmó verd de la ciutat de Barcelona.

Generar una estratègia de sostenibilitat i ús eficient dels recursos.

- Desenvolupar una diagnosi de l'oportunitat implantar la recollida selectiva
- Elaboració de propostes d'eficiència energètica a Montjuïc
- Elaborar un mapa del soroll de la muntanya
- Aprofitament de recursos hídrics alternatiu
- Avaluar les possibilitats d'establir una ZUC (Zones d'usos compartits)

Planificar la gestió i usos dels equipaments del Parc.

- Establir una agenda prioritzada per la reconversió d'equipaments existents i trasllat dels afectats urbanísticament.

Endreçar i millorar els elements de la via pública.

- Desenvolupar un Pla especial d'enllumenat per a la muntanya, prioritzant estratègies d'enllumenat en els recorreguts d'accés als equipaments 24h.
- Tenir en compte altres actuacions de millora de la seguretat.
- Fer una auditoria dels elements d'urbanització existents i definir criteris comuns
- Regular l'activitat de pícnic i millora de la seva senyalització i mobiliari
- Estudiar la ubicació de fonts de beure
- Desenvolupar un estudi i pla de manteniment de les fonts ornamentals
- Racionalitzar les instal·lacions de telecomunicacions de la muntanya
- Revisar les casuístiques que incorpora el sistema IRIS per a la muntanya
- Integrar la informació recollida a través dels diversos canals de participació existents
- Realitzar una auditoria de l'estat i la tipologia de la senyalització existent

Desenvolupar una estratègia de catalogació, recuperació i manteniment del patrimoni.

- Crear un centre d'interpretació de la muntanya de Montjuïc
- Desenvolupar un estudi històric per la definició dels traçats a recuperar
- Redactar un protocol per a la protecció de flora, fauna i geologia
- Publicar una guia de la fauna i la flora de la muntanya
- Promoure mesures de protecció de la geologia i control del risc d'esllavissades i inundacions

- Desenvolupar un pla especial d'elements arquitectònics i jardins
- Crear una reserva local de natura que inclogui els penya-segats de Montjuïc

3. Un parc accessible, optimitzar la mobilitat.

Treballar pel foment d'una mobilitat sostenible al Parc.

- Millora de la continuïtat de l'espai públic (permeabilitat recintes)
- Reducció de l'impacte de les pràctiques de conducció de les autoescoles
- Promoure la reducció de pas del vehicle privat (1. Redimensionar vials 2. Eliminació de l'estacionament a la calçada)
- Especificar i prioritzar els vials que han de ser eliminats
- Revisar la xarxa d'autobusos existent ampliant la freqüència de pas
- Potenciar la connexió amb transport públic dels barris limítrofs
- Establir una agenda per a l'execució dels projectes previstos del metro
- Estudiar la integració del preu del telefèric a alguns dels abonaments existents
- Desenvolupar un estudi previ que defineixi la tipologia de carril bici a Montjuïc
- Estudiar la possibilitat d'instal·lar estacions de bicicletes integrades als equipaments

Treballar pel foment d'una mobilitat sostenible al Parc.

- Regular la circulació, aparcament i lloguer de bicicletes i VMP d'ús turístic
- Revisar i millorar el traçat de la Ronda Verda
- Millorar l'oferta de busos llançadora durant els grans esdeveniments i aparcaments satèl·lits
- Millorar la informació sobre canvis temporals de parades de bus
- Estudiar la viabilitat de fer les tasques de manteniment del funicular a l'estiu
- Estudiar mesures per a la reducció i control de la velocitat dels vehicles
- Establir una agenda dels projectes proposats a la MPGM que afecten la mobilitat
- Fomentar l'accessibilitat al par amb mitjans mecànics
- Desenvolupar i facilitar el transport escolar ocasionals (excursions)
- Potenciar la connexió de Montjuïc amb l'eix litoral (treballar amb el Pla Litoral)

Definir i regular els espais d'aparcament.

- Estudiar els punts negres d'aparcament d'acord a la seva especificitat
- Revisar i valorar el funcionament del HUB d'autobusos de Montjuïc
- Adequar els espais d'estacionament temporal i d'aparcament
- Revisar els recursos existents per garantir el compliment de la normativa d'aparcament

4. Un parc protegit, vetllar per la seguretat de les persones.

Impulsar una estratègia de prevenció i millora de la seguretat.

- Redactar un document de mesures per la prevenció de robatoris i vandalisme
- Desenvolupar un Pla d'Emergències del Parc per evacuar de manera coordinada els equipaments de la muntanya
- Desenvolupar mesures preventives als EGA (Espais de Gran Afluència turística)
- Elaborar un cens periòdic per identificar els assentaments de persones sense sostre a la muntanya
- Redactar un document de mesures per la prevenció de robatoris i vandalisme a determinats equipaments i posada en marxa de proves pilot.

5. Un parc per a tothom: Montjuïc inclusiu.

Impulsar una oferta d'activitats al Parc que tingui en compte la diversitat funcional.

- Impulsar programes culturals per a persones amb discapacitats als equipaments de la muntanya

Garantir l'accessibilitat al Parc de les persones amb mobilitat reduïda.

- Millorar l'accessibilitat en l'espai públic
- Realitzar un projecte d'adaptació de les parades d'autobús
- Desenvolupar propostes de transport especial pel centre ASPACE i els museus adaptats.

6. La governança, un debat obert.

Fomentar el debat per a definir un model de governança del Parc.

- Establir una agenda prioritzada dels projectes de les àrees de Cultura, Esports i Turisme a Montjuïc
- Establir una agenda prioritzada dels projectes d'Ecologia Urbana previstos a la MPGM
- Crear una unitat administrativa de Montjuïc
- Potenciar el Consell del Parc de Montjuïc com a òrgan de participació

5. Torn de paraules de la fila 0

El torn de paraules de la fila 0 comença amb el **Fernando Álvarez**, director del màster de restauració. Fa uns anys va triar Montjuïc com a tema central del curs, amb una exposició final titulada *Restaurem Montjuïc*.

Destaca que la possible connexió de Montjuïc amb el pla litoral va sorgir també al màster i a les jornades de la UB. Una connexió no tan sols en temes de mobilitat sinó també en termes de patrimoni.

Pla d'Actuació del Parc de Montjuïc

Existeixen fortificacions i camins importants en la zona que toca al port i s'ha de potenciar aquesta via. Es conscient que és un projecte molt important ja que es considera soterrar la roda litoral però és una part clau de la muntanya des del punt de vista del patrimoni.

Considera molt important connectar la muntanya amb altres ciutats i àmbits. Per exemple, Forestier connecta Montjuïc amb jardins a tot el món.

Des del punt de vista de la catalogació, s'ha de revisar la catalogació actual. Revisar la protecció d'àrees com sants, on només estan protegits edificis concrets. També és important vigilar les errades comeses, com per exemple del Pavelló d'Àustria de l'exposició del 1929.

A continuació te la paraula d'**Aurelio Monterde** del grup d'arquitectes de Sants-Montjuïc. Critica que la muntanya està plena de d'equipaments de tots tipus insuficientment rendibilitzats per part dels barris limítrofs. Existeix una explotació turística però no per part de la ciutadania. Un exemple és la pobre accessibilitat des del Passeig de l'exposició a la banda de Poble sec, sense reforços mecànics.

Caldria doncs, reforçar amb escales mecàniques o ascensors la mobilitat en aquesta zona, respectant el patrimoni natural i d'una manera discreta i integrada en el paisatge. Una oportunitat són les parcel·les buides generades per la desafectació de la Satalia. També tenir en compte les parades de metro i el carril bici ja que previsiblement es duran a terme.

Finalment agraeix a l'equip de govern la valentia d'encendre aquest procés participatiu, així com actuacions ja realitzades a la muntanya com l'hort urbà de la font trobada o el centre d'esclerosi múltiple.

El **Ricard Faricgla** també del grup d'arquitectes Sants-Montjuïc comença la seva intervenció relatant una anècdota que relata una realitat de la muntanya.

La ciutadania percep la muntanya com una suma d'espais, no com una globalitat. Un recorda la Font del Gat, les piscines municipals, el Palau Sant Jordi però no Montjuïc.

Barcelona sempre que ha tingut una necessitat de grans esdeveniments, ha utilitzat la muntanya com a receptacle. Les desproporcions entre equipaments i jardins de la muntanya s'han d'anar cosint per aconseguir una muntanya unificada amb una visió global.

Dominique Tomasov, Arquitecta especialitzada en patrimoni jueu, critica la dificultat d'arribar a l'administració per a la revalorització del patrimoni jueu. Des del reconeixement del cementiri jueu de Barcelona, a part de les mencions del bus turístic, no s'ha realitzat cap tipus de promoció o millora de l'espai. Es un solar amb molta informació encara per donar que continua tancat i ple de gats i brutícia. Les seves demandes serien que no es donessin nous usos a l'espai i es fes un pla a 5 anys per a poder investigar l'espai i millorar les seves condicions. Es tracta d'una peça molt lligada a un sector de la ciutadania, i molt lligada a la història de la ciutat, un coneixement i sensibilitat que no s'ha de perdre.

Cita un problema produït l'any passat on es va demanar al districte un permís per fer una visita al cementiri. Tot i tenir el permís, el dia de l'acte la tanca no estava oberta i l'acte es va haver de celebrar a l'altra banda de la tanca.

Pla d'Actuació del Parc de Montjuïc

El **Xavier Martín** es coneixedor d'aquest error i comenta que per futures ocasions ell mateix ha demanat la clau per poder obrir si fes falta i dona el seu contacte per a futures incidències.

Pol Font de Model urbà agraeix la feina feta per l'equip redactor del projecte. Des de la direcció de model urbà posa en relleu la dificultat posar en ordre un espai com Montjuïc.

Destaca uns temes prioritaris: La permeabilitat dels recintes i la auditoria dels recorreguts. És molt difícil lligar els equipaments i s'ha de fer amb una visió de gènere. Creant recorreguts circulars que permetin lligar els diferents punts es faria una muntanya més accessible i plural. Un altre punt que considera vital és la renaturalització,

El següent torn de paraula és el de **Joan Forgas**, arquitecte de diferents projectes de la muntanya com el Parc dels cims o la renovació del mirador de l'alcalde.

Posa en relleu la necessitat d'un responsable de la muntanya de Montjuïc, ja que és molt difícil reclamar si no existeix una administració clara amb la que poder dialogar. És per això de vital importància pel Parc de Montjuïc el tema de la governança. Considera una llàstima la dificultat de posar en comú temes més enllà del signe polític.

Tal i com apuntava el Ricard, considera que no tenim percepció de Parc, la muntanya es percebuda com un calaix de sastre. Elements allunyats física i mentalment, moltes vegades per la difícil accessibilitat. Tot i això és un espai lliure d'oportunitat que s'ha de treballar per a poder-lo conservar.

La manera d'accedir ha de ser amb transport col·lectiu, una mentalitat que no existeix encara en la ciutadania. En el projecte del Parc dels cims i la creació del telefèric, s'apuntava que una manera de vèncer la dificultat d'accessibilitat creada per la topografia entrar per dalt. Arribar amb el telefèric fins al punt més alt de la muntanya per després anar baixant progressivament a través dels parcs. La intenció inicial era que el telefèric anés vinculat a la T-10 però, no va ser possible i el preu va anar pujant progressivament. Per això considera molt encertada la proposta de revisió de la tarifa del telefèric, i una aposta decidida per que el telefèric sigui un espai ciutadà.

Finalment reivindica el castell com a espai d'interpretació de la muntanya pel seu lligam històric i la seva situació.

El **Martí Abella** (Institut municipal d'urbanisme) considera molt interessant que el COAC organitzi aquestes sessions i remarca que la governança és vital perquè els plantejaments proposats es duguin a terme.

L'**Ana Ramos**, Presidenta de la Fundació Mies critica la monopolització de l'espai públic per la fira, l'ocupació de la zona de vianants de manera repetida. Així com la invasió de la Font màgica i la necessitat de lavabos en aquesta zona de gran afluència turística.

Un altre tema té a veure amb cosir. Maria Cristina des de la seva monumentalitat és molt el poc amigable així com l'accés del carrer Mèxic o Lleida. Considera que aquest accés a Montjuïc no està a l'altura de l'espai públic de Barcelona i de una muntanya, s'hauria de potenciar la presència d'arbres en aquest espai. La muntanya no comença a Rius i Taulet, comença a paral·lel, Gran Via... amb les parades de bus i metro. Proposa estudiar la possibilitat de moure les parades de bus 400 metres més a prop de les fonts.

En **Xavier Martín** agafa la paraula per mostrar la intenció per part de l'equip de govern de reduir el nombre d'actes que tenen afectació de Maria Cristina. En els últims anys s'ha anat reduint progressivament i es pretén continuar amb aquest plantejament en els propers anys.

Juan Carlos Rodríguez (Teatre dels sentits) es mostra entusiasmada de que el parc tingui un pla. Comenta que el teatre es troba abandonat en mig de la muntanya. Pateix problemes d'accés, inundacions i un entorn descuidat. Es tracta d'un edifici catalogat que no compleix amb els requeriments d'un teatre per això s'ha de realitzar una reforma integral. Remarca la importància d'aquest espai, lligat a la muntanya i els veïns a través de tallers de proximitat que es realitzen.

6. Torn obert de paraules

La reunió es tanca amb un torn obert de paraules destinat a plantejar qüestions, dubtes o aportacions sobre l'estructura del procés i tot allò que s'ha plantejat al llarg de la presentació.

Obre el torn obert **Jaume Freixa**, President de la Fundació Miró, disculpant-se pel poc paper de la Fundació en el procés. Cita que en l'actualitat els problemes més importants que tenen són d'accessibilitat. Aquesta pèrdua d'accessibilitat es tradueix en pèrdua de visitants. Per això creu que és molt important la millora de la capil·laritat, amb ajudes mecàniques. L'accés des de la banda Poble sec s'ha de pensar des de Paral·lel, obrint carrers de pujada com el carrer Radas i obrint els cul de sac.

Segueix l'**Associació de veïns de Poble Sec** que critica que el barri queda oblidat al trobar-se envoltat d'equipaments importants. Reclama la necessitat de connexió amb la muntanya ja que la tens al costat però no la pots gaudir. Proposa fer un cinturó a la muntanya, un cinturó permeable, començant pel parc de la primavera. Un espai que possibiliti les connexions d'una manera més pacífica i que des d'allà poguessis accedir a qualsevol punt de Montjuïc.

Els **veïns de la Satalia** es mostren preocupats per la tala d'arbres a la muntanya així com l'impacte del Brunch electrònic al seu entorn. Un esdeveniment ple d'incivisme i de contaminació acústica que redueix l'habitat de les aus de la muntanya.

Reclamen una política decidida per plantar nous arbres per duplicar la massa forestal existent actualment. Decidint quines espècies, on i amb què pressupost. No més ciment.

Proposen l'eliminació de tanques i altres barreres que dificulten la mobilitat, així com les antenes. També pateixen la massificació de vehicles i soroll del camp de futbol del Poble sec i considerarien positiu la col·locació de barreres arbrades de soroll.

Com a contestació a la intervenció dels veïns de la Satalia, té la paraula **Montserrat Rivero** de Parcs i Jardins. Des de la seva institució estan d'acord amb el pla amb la renaturalització d'espais de la muntanya i prometen estudiar la tala d'arbres en l'àmbit de la Satalia però apunta que principalment la tala d'arbres que es realitza en aquest àmbit és la d'espècies invasores, acàcies principalment.

Pla d'Actuació del Parc de Montjuïc

L'augment de l'espai de verd de la muntanya es produirà en gran mesura en els espais fruit de treure aparcaments. Però renaturalitzar no és només plantar arbre, ja que el bosc d'arbres no sempre és bo. Per la diversitat és bo que hi hagi una mica de tot, part de prat, i part de bosc, per això es plantarà vegetació que millori la diversitat natural.

Amés, recalca que Montjuïc en la seva història no ha estat mai un parc de boscos.

Com a última intervenció parla un **veí de la Marina**, mostrant la diferent visió de la muntanya de la gent del barri. La marina veu la muntanya d'esquenes, des del seu punt de vista Montjuïc no és un parc, és una muntanya. Només veuen el cementiri, l'estadi i el Castell, i pugen a la muntanya sense cap tipus de vorera, mitjançant camins conservats.

Critiquen les dificultats per que els veïns de la Marina puguin gaudir dels equipaments de la muntanya, específicament l'estadi. I proposa afegir el turonet del castell de port a l'espai natural protegit per la seva riquesa ambiental.

Pàgina de la Plataforma Decidim:

<https://www.decidim.barcelona/processes/futurmontjuic>